

המועצה להשכלה גבוהה מקרינה את האיכות המדעית של ישראל

שהוגשה במשותף על ידי שתי אוניברסיטאות הצפון, הטכניון ואוניברסיטת חיפה. מדובר בהחלטה שגויה, המעצימה את "מד" נת" תל אביב ההולכת ומתחזקת על חשבון הפריפריה. ההחלטה הרסנית לטכניון, לאוניברסיטת חיפה ולכית החולים המרכזי היחיד ממטולה עד תל אביב, רמב"ם (פרופ' יוסי בן-אראצי כתב על כך במאמר "מדינת תל אביב שוב ניצחה את הגליל", שפורסם ב-TheMarker כ-31 בדצמבר 2009).

כדי לעשות נפשות להחלטה זו ולצורך קידום יחסי ציבור לאוניברסיטה הזוכה, ראגה המל"ג לפרסום הסקר הזה. בכך, היא העומדים בראשנה נהפכו מגוף שאמור להיות ממלכתי ולסמל קידום איכות במיטבה, למי שעוסק בפוליטיקה וולה ומשתמש באמצעים פסוליים, מטעים ומעוררי בינוניות לקידום מטרות של גופים פרטניים.

גרוע מכך, במקום לקדם את המחקר המדעי והחינוך למדע בישראל השוקעים והולכים, היא הטביעה ראשם בבוץ עמוק יותר. אולי צורקים הר"ד יעקב ברגמן והממשלה, שיש להוציא את הפיקוח על המחקר מידי המדענים המרכיבים את המל"ג ולהעביר אותו לידי גופים בלתי תלויים, או לשם שינוי לידי מדענים של ממש (מירב ארלוזורוב כתבה על כך בדיעה "מואב: המועצה להשכלה גבוהה מעוררת בינוניות ומחקר זבלי", שפורסם ב-TheMarker כ-31 בדצמבר 2009).

פרופ' טרכטנברג שלח לראשי האוניברסיטאות מכ"תב המסתייג מהסקר הנ"ל, שכל הכחשה היה צנוע ולא פורסם בתקשורת. בע"ג, עקרון האחריות האישית הוא הקובע - המל"ג היא זו שהזמינה, מימנה והפיצה את תוצאות הסקר. אם האוניברסיטת חיפה הזוכה במקדו היא זו

שהדליפה אותו במכוון לעיתונות, האחריות עדיין רובצת לפתחה של המל"ג העומד בראשה. האחריות היא לדיון מעמיק כיצד היא עצמה, ואלה שעליהם היא ממונה, מקיימים את האיכות המדעית על מוכח ההירדרדות לבינוניות ואינטרסים פוליטיים.

הכותב הוא חבר סגל הפקולטה לרפואה ע"ש רכפורט בטכניון וחתן פרס נובל בכימיה ל-2004

המל"ג נכנעה ללחצי חוקרים בינוניים שטענו כי מחקרים בתחומים כמו מדעי הרוח והיהדות לא יכולים להישפט באותן אמות מידה של איכות שעל פיהן נשפטים מחקרים במדעים מדוייקים. אמת ויציב, אלא שגם בתחומים אלה, בהם חוקרים ישראלים פרצו דרכים, יש אמות מידה ברורות להערכת המשתמשת באיכות. גם כאן הכמות מעולם לא שימשה אמת מידה, להפך. מחקרים בתחומים אלה אורכים שנים ארוכות

ב-29 בדצמבר 2009 פירסם "הארץ" ידיעה בעמוד הראשון המתארת תוצאות סקר שהוכן לדרישת המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) ובמימון נה. הסקר דירג את אוניברסיטאות ישראל לפי כמות המאמרים שפורסמו בחרי הסגל. לקורא שהפרטים בכתבה לא שיפק את סקרנותו, הסיף "הארץ" כתבת הסבר נוספת בחלק הפנימי של העיתון. לפי הסקר, אוניברסיטת בר-אילן זכתה

במקום הראשון. האוניברסיטה העברית, החשובה והמובילה באוניברסיטאות ישראל, הגיעה רק למקום הרביעי, ומכאן וייצמן, שהוא מן המובילים בעולם, שרך דרכו הרחק מאחור.

אילו הייתי יודע המל"ג, פרופ' מנאל טרכטנברג, ידיו רועדות לפני שהייתי חותם על ההחלטה לביצוע הסקר, ואורות אדומים היו נדלקים כשהייתי רואה את תוצאותיו המטעות והמוטות. אילו הייתי נשיאה של האוניברסיטה המובילה" בסקר, או מרען בה, הייתי עושה כל מאמץ למנוע את פריטמו.

תוצאות הסקר נקבעו על פי שאלונים שמולאו על ידי חברי הסגל בשיעור רי היענות המשתרעים על פני טווח רחב בין האוניברסיטאות. גם הגדרתו של פרסום אליבא דה מרען ממלא השאלון היא רח"בה כאופק ויכולה לכלול אפילו כתבה זו. משום כך, הסקר לא נתן מענה אפילו לשאלה ששאלו יחזויו.

גרוע מכך, הקהילה האקדמית הבינלאומית מעולם לא השתמשה בכמות כממד לאיכות, נהפוך הוא. לצורך מדידת איכות היא משתמשת באמות מידה אובייקטיביות שמנתחות נתונים המופיעים בבסיסי מידע ממוחשבים.

על אמות מידה אלה נמנים השיבות העיתון שבו מתפרסמים המחקרים ומספר הפעמים שבהם מצוטט המחקר על ידי אחרים. לחישוב ההערכה נוספת גם יכולתו של המרען להשיג מענקי מחקר תחרותיים, להיות מרען זמן לכינוסים בינלאומיים חשובים, ובקצה הדרך, זכיותו בפרסים חשובים ומינויו לחבר באקדמיות למדעים מובילות בעולם.

פרסי נובל במדעים מוענקים לרוב על עבודה פורצת דרך או שתיים בלבד, שמצד טטות אלפי פעמים. גילוי קרני הרנטגן או ה-DNA, למשל, פורסמו כמאמר בודד - גילוי ה-DNA אף בעמוד בודד. מדוע, אם כן, יומה המל"ג הזמנת סקר כמותי כזה

בעיני רבים מחברי לאקדמיה, ריבוי הפרסומים בישראל ובעולם הוא סימן לבינוניות. המל"ג, שאמורה להיות תמונה על איכות המחקר, מעלה בתפקידה נשיאה מזמינה, תממות ומפרסמת את הסקר המביש לדירוג האוניברסיטאות לפי מספר המאמרים שכותבים חוקריה

פרופ' מנאל טרכטנברג. קידום יחסי ציבור לאוניברסיטת בר-אילן

במקום לקדם את המחקר המדעי והחינוך למדע בישראל, ששוקעים והולכים, הטביעה המל"ג את ראשם בבוץ עמוק יותר. אולי צורקים ד"ר יעקב ברגמן והממשלה שיש להוציא את הפיקוח על המחקר מידי המדענים המרכיבים את המל"ג - ולתת אותו לגופים בלתי תלויים

ותוצאותיהם מתפרסמות בספרים עבי כרך. לכן, הם אפילו פחות עיתוי פרסומים מאשר המדעים המדוייקים.

ריבוי הפרסומים בעיני רבים מחברי לאקדמיה בישראל ובעולם הוא סימן לבינוניות. המל"ג, שאמורה להיות תמונה על איכות המחקר, מעלה בתפקידה בהזמינה, בממנה ובפרסמה את הסקר המביש הזה.

ומה באשר לעיתוי הפרסום ולהיקפו חסר התקדים - האם הוא אקראי? הסקר פורסם יום אחד בלבד אחרי שועדה שמינתה המל"ג הודיעה כי אוניברסיטת בר-אילן היא הזוכה במקדו להקמת בית הספר החדש מיישי לרפואה בגליל. זאת, על פני הצעה